Poznańska Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I st. nr 1
im. Henryka Wieniawskiego w Poznaniu

KSZTAŁCENIE SŁUCHU

Klasa V

Zeszyt ucznia

.....

.....

Koncepcja i przygotowanie: Anna Bagazińska

Drodzy Uczniowie ! Szanowni Rodzice !

Zeszyt ucznia do kształcenie słuchu w klasie V został przygotowany na podstawie programu nauczania Marii Wacholc pt. „Kształcenie słuchu elementarnego" (Program nauczania przedmiotu *kształcenie słuchu* w klasach I-VI szkół muzycznych I stopnia i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia).

Zadaniem niniejszego zbioru jest pomoc w przyswajaniu nowych wiadomości oraz rozwijaniu umiejętności w oparciu o odpowiednio dobrane utwory muzyczne. Pod względem koncepcji stanowi on kontynuację *Zeszytu ucznia do kształcenie słuchu w klasie IV.* Zawiera fragmenty kompozycji, które pojawiają się również na lekcjach audycji muzycznych. Wybór określonych dzieł ma sprzyjać lepszemu kojarzeniu muzyki. Stanowi też czynnik korelujący obydwa przedmioty: kształcenie słuchu i audycje muzyczne.

Zeszyt ucznia zawiera ćwiczenia do realizacji na lekcjach oraz przewidziane do wykonania w domu. Umieszczone na końcu zbioru kartki w pięciolinię zastępują oddzielny zeszyt. Mogą służyć - w zależności np. od potrzeb edukacyjnych grupy - do działań w trakcie lekcji lub w domu, podobnie jak puste pięciolinie pomiędzy numerowanymi zadaniami.

Całość koresponduje ze „Solfeżem elementarnym" dla klasy V M.Wacholc .

Do wpisywania treści prac domowych służą ramki na poszczególnych stronach.

Jakiekolwiek formy wykorzystania niniejszego zbioru lub jego fragmentów (np. kopiowanie, udostępnianie) bez wiedzy i zgody autorki - będą uważane za naruszenie własności intelektualnej, chronionej prawem autorskim.

Anna Bagaziñska

MUZYCZNA ROZGRZEWKA : PRZYPOMNIENIE INTERWAŁÓW

1. Jakie odległości widzisz na pięciolinii poniżej ? Podpisz każdy z interwałów.
Następnie zaśpiewaj - najpierw stosując nazwy literowe, a potem solmizacyjne.

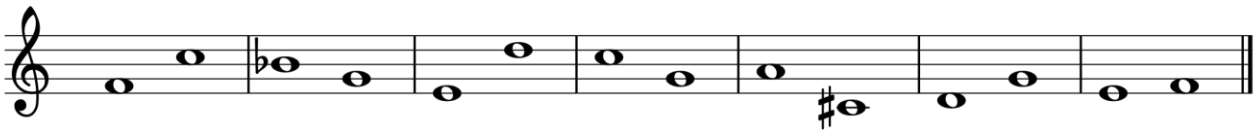

....

2. Słuchając przykładów muzycznych, ustal ich początkowe interwały
oraz kolejność, w jakiej zabrzmiały. Ponumeruj je odpowiednio (w kółkach).

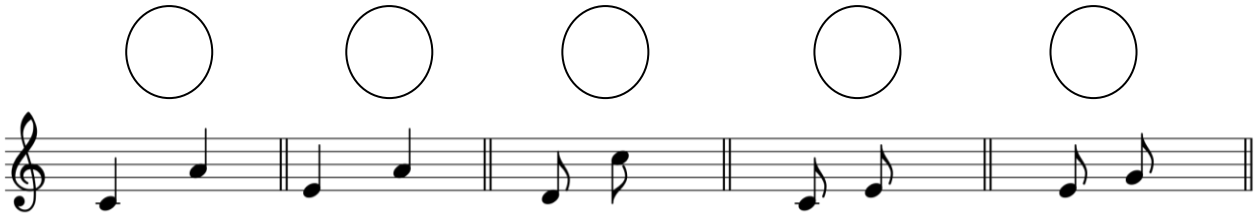

3. Zapisz symbolami interwały melodyczne, zagrane w łańcuszkach
Spróbuj odtworzyć je na pięcioliniach.

a) ....

b) ....

c) ....

4. Dokonaj przewrotów poszczególnych interwałów .
Podpisz symbolami <u>wszystkie</u> odległości.

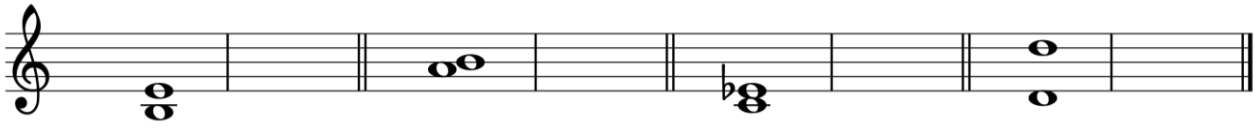

....

Które z tych interwałów to konsonanse (K), a które dysonanse (D) ?
Określ je właściwymi literami – nad każdym taktem.

5. Rozpoznaj oraz zapisz symbolami usłyszane interwały harmoniczne.
Rozróżnij konsonanse i dysonanse.

1.		2.		3.		4.		5.	

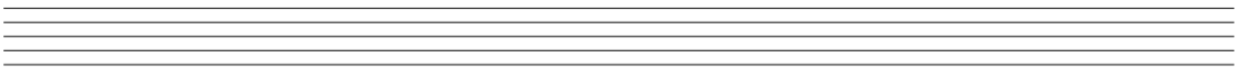

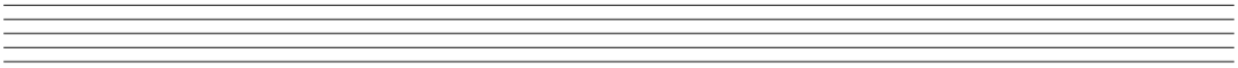

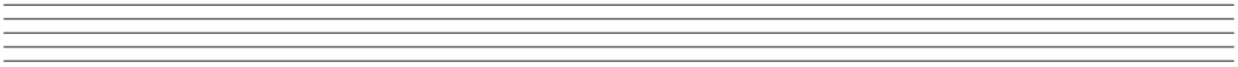

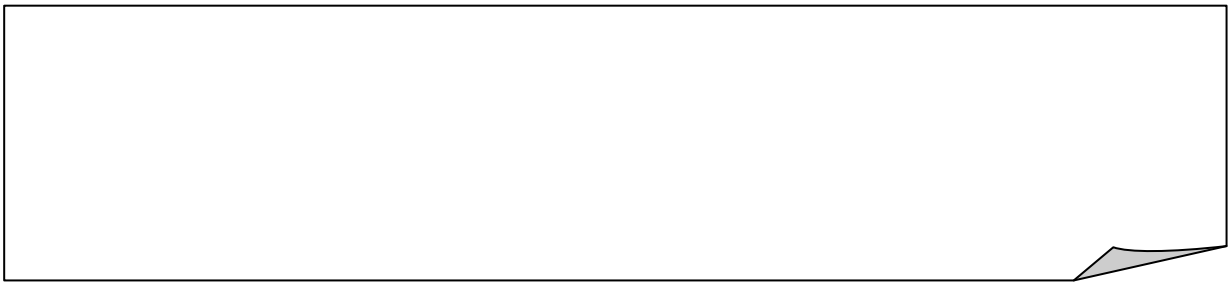

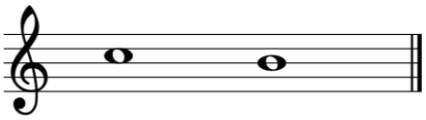

.....

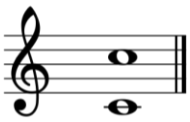

.....

kwadrat

interwałowy

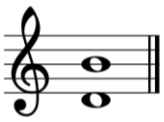

.....

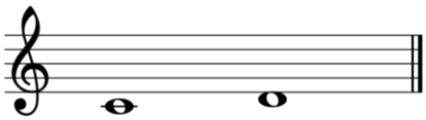

.....

6. Posłuchaj i zapisz symbolami poszczególne odległości w kwadratach interwałowych:

a)

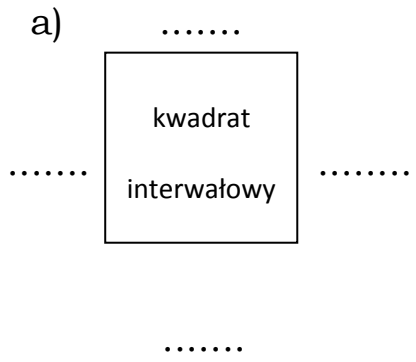

b)

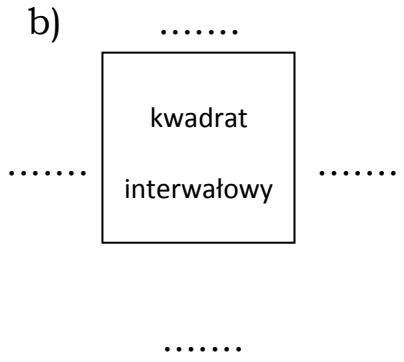

7. Skreśl lub dopisz to, co trzeba, żeby wszystko się zgadzało:

d – moll

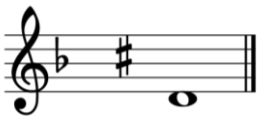

T

C – dur

◦T

G – dur

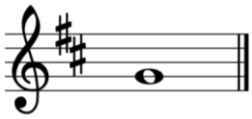

g – moll

◦T

SPRAWDŹ, CZY PAMIĘTASZ TRÓJDŹWIĘKI

8. Stosując przygodne (czyli dopisane przy nutach) znaki chromatyczne , uzupełnij trójdźwięki zgodnie z podanymi oznaczeniami:

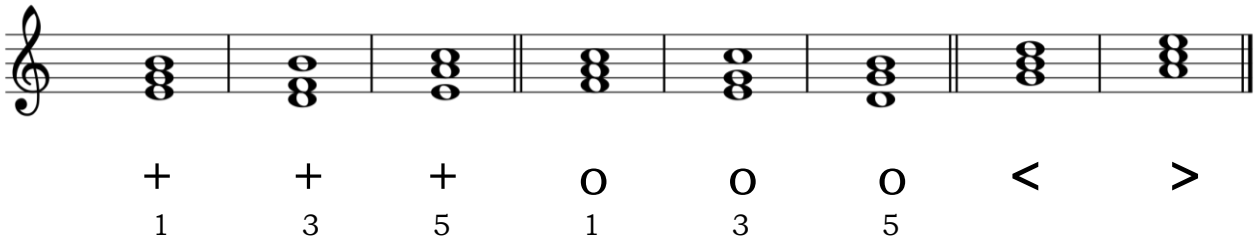

9. Rozpoznaj trójdźwięki. Zapisz ich symbole:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.

10. Usłyszysz kilka akordów. Sprawdź, czy zgadzają się z podanym zapisem nutowym. Jeśli nie – dokonaj korekty, dopisując przygodne znaki chromatyczne. Następnie podpisz każdy trójdźwięk właściwym symbolem.

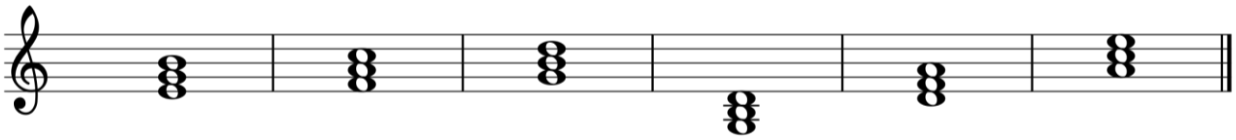

.....

11. Ustal, jakim trójdźwiękiem rozpoczyna się każda z usłyszanych melodii. Swoje odpowiedzi zapisz symbolami.

		Solista (nazwa instrumentu lub głosu wokalnego)	*Tytuł utworu* - *spróbuj dopisać*
I utwór		.....	.....
II utwór		.....	.....
III utwór		.....	.....
IV utwór		.....	.....

T R I A D A W U K Ł A D Z I E S K U P I O N Y M
(czyli łączenie trójdźwięków triady najbliższą drogą)

12. Znajdź i pokoloruj wspólne dźwięki

a) dla I i II trójdźwięku

b) dla III i IV trójdźwięku

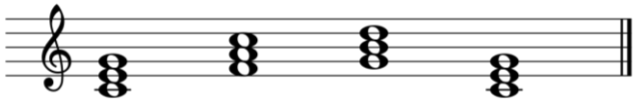

T S D T
1 1 1 1

Opisz cyframi wszystkie składniki każdego z tych akordów.

→ W jakiej tonacji jest ta triada ? .....

13. Dokonaj przewrotów trójdźwięków (na podstawie wskazówek). Akordy zapisz poniżej.

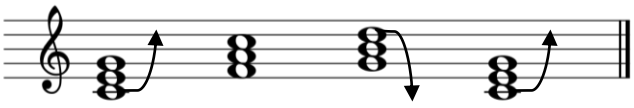

T S D T

Uzupełnij symbole funkcji, dopisując pod nimi właściwe cyfry (zgodne z przewrotami).

14. Napisz całymi nutami triadę harmoniczną a-moll

a) zestawiając trójdźwięki w postaci zasadniczej

b) łącząc je najbliższą drogą

^{o}T	^{o}S	D	^{o}T
1	1	1	1

^{o}T	^{o}S	D	^{o}T
3	1	5	3

PAMIĘTAJ O TYM, że ...

. . . w odmianie harmonicznej gam molowych
trójdźwięk na V stopniu (czyli DOMINANTA) jest DUROWY.

15. Słuchając przykładu muzycznego, ustal w nim kolejność taktów.

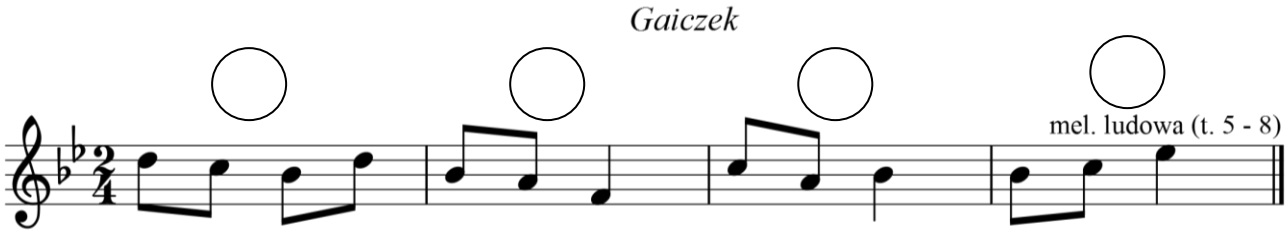

→ W jakiej tonacji jest ta melodia ? .....

16. Przejrzyj uważnie zapis nutowy. Podczas słuchania dokonaj korekty błędów (przekreśl każdy dźwięk, który będzie niezgodny z prezentowaną wersją i dopisz obok prawidłową nutę). Ustal i uzupełnij metrum.

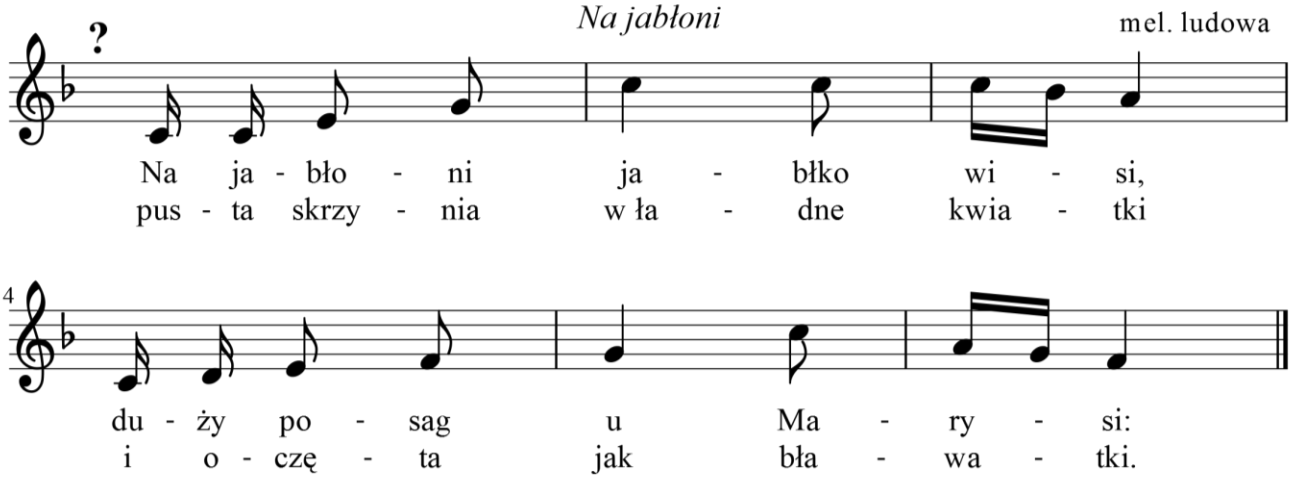

→ Który z polskich tańców narodowych posiada takie same cechy (rytm i metrum), jak przedstawiony przykład muzyczny ? .....

17. Posłuchaj utworu i dokończ przebieg rytmiczny podanego fragmentu.

Mazur
(z opery *Halka*)
S.Moniuszko

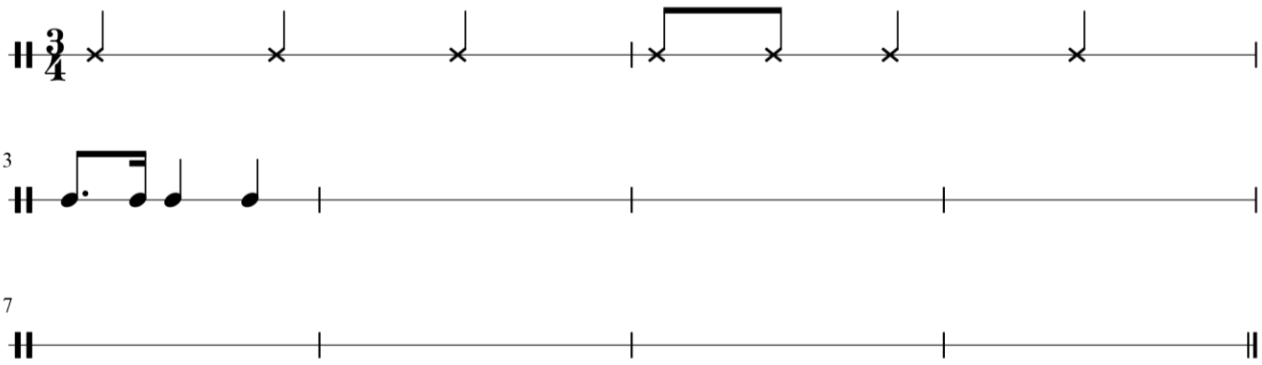

18. Uzupełnij schemat rytmiczny po wysłuchaniu kompozycji.

Polonez
(z filmu *Pan Tadeusz*)
W.Kilar

19. Słuchając utworu, uzupełnij jego rytm i dopisz brakujące dźwięki w kluczu wiolinowym.

..... op.40 nr 1
F.Chopin

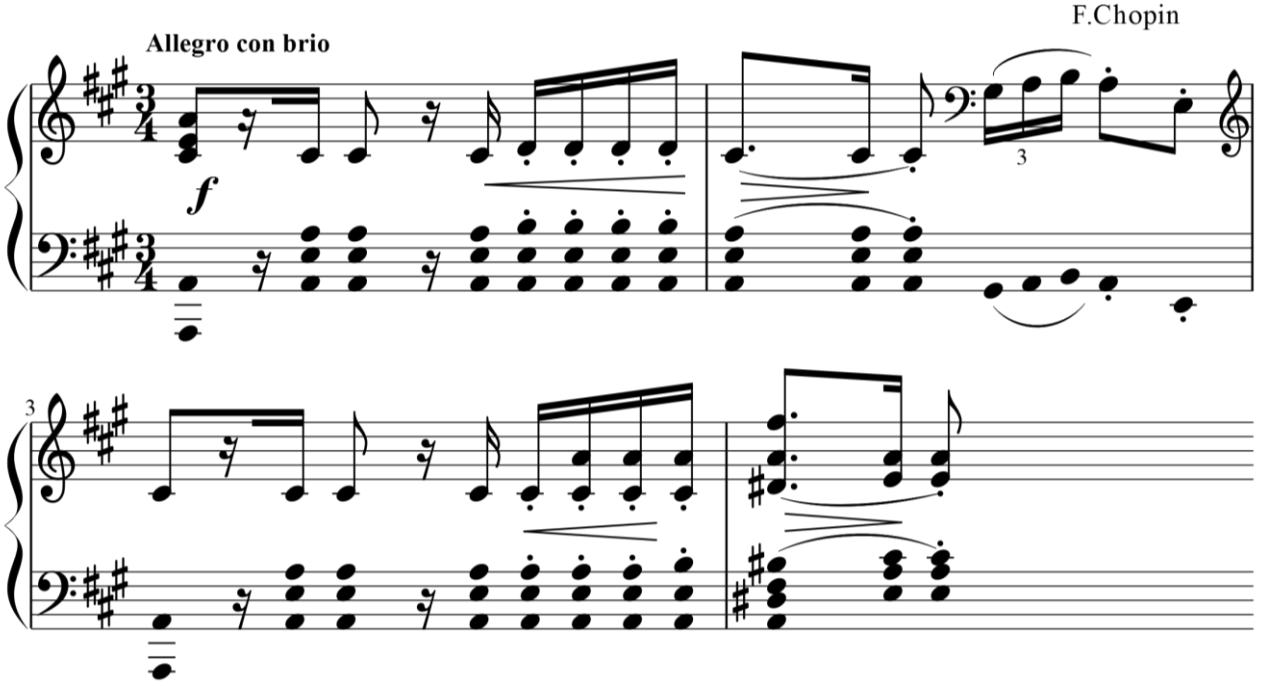

→ Jaki to taniec ?

→ W jakiej jest tonacji? .....

20. Posłuchaj mazurka i uzupełnij melodię w kluczu wiolinowym.

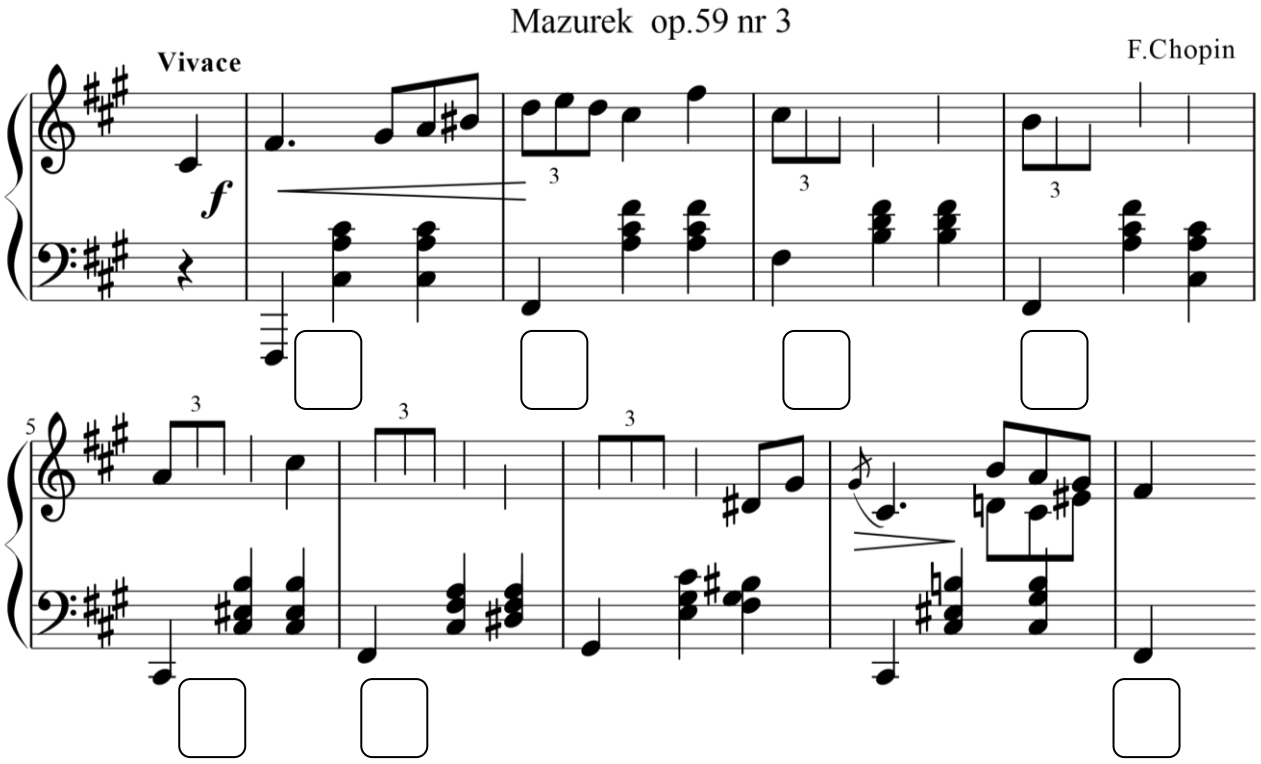

Sprawdź i zapisz tonację tej kompozycji - .....

→ Ustal akordy na I, IV i V stopniu , a następnie umieść w „okienkach" właściwe symbole (T,S,D,^{O}T, ^{O}S).

→ W ostatnim „okienku" wpisz symbol, oznaczający I stopień gamy.

21. Przejrzyj zapis nutowy i dokonaj podziału melodii na takty :

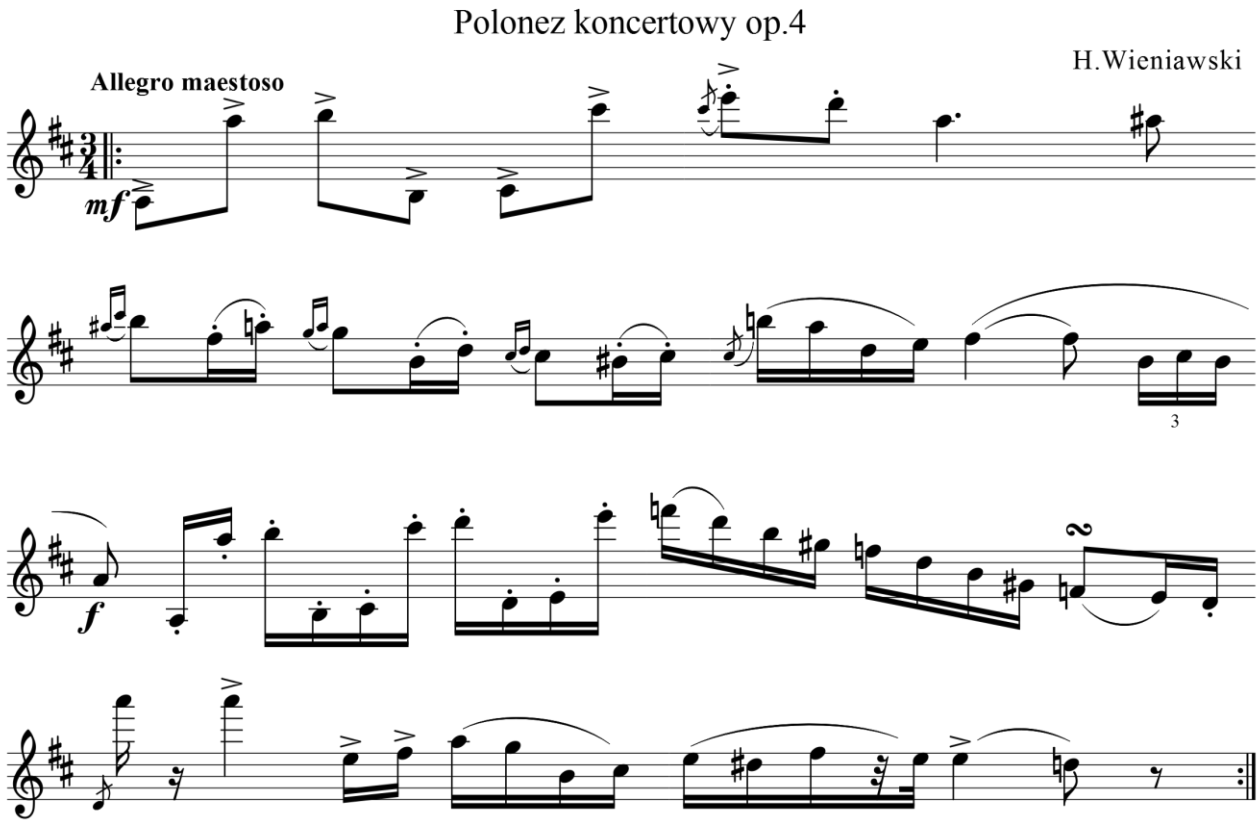

→ Zaznacz klamrami i podpisz symbolami zauważone trójdźwięki.

→ Jaka wartość rytmiczna jest najkrótsza w tym przykładzie ? .....

Otocz kółkiem każdy dźwięk z ozdobnikiem.

22. Zapisz gamę, na której opiera się utwór z zad. 21. Rozpocznij w oktawie razkreślnej.

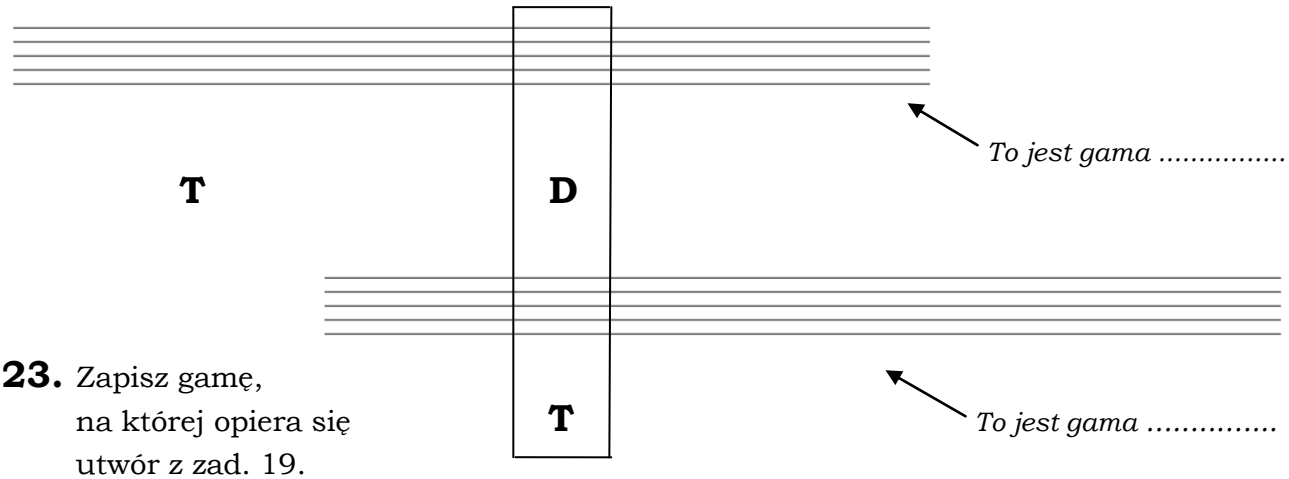

23. Zapisz gamę, na której opiera się utwór z zad. 19. Rozpocznij w oktawie razkreślnej.

→ O jaki interwał oddalone są toniki tych gam ? .....

24. Napisz pochód kwint czystych w górę. Zastosuj zmianę klucza muzycznego.

25. Wpisz nazwy kolejnych gam na kole kwintowym.

WIELKA litera oznacza gamy (i tonacje) DUROWE, a mała - molowe.

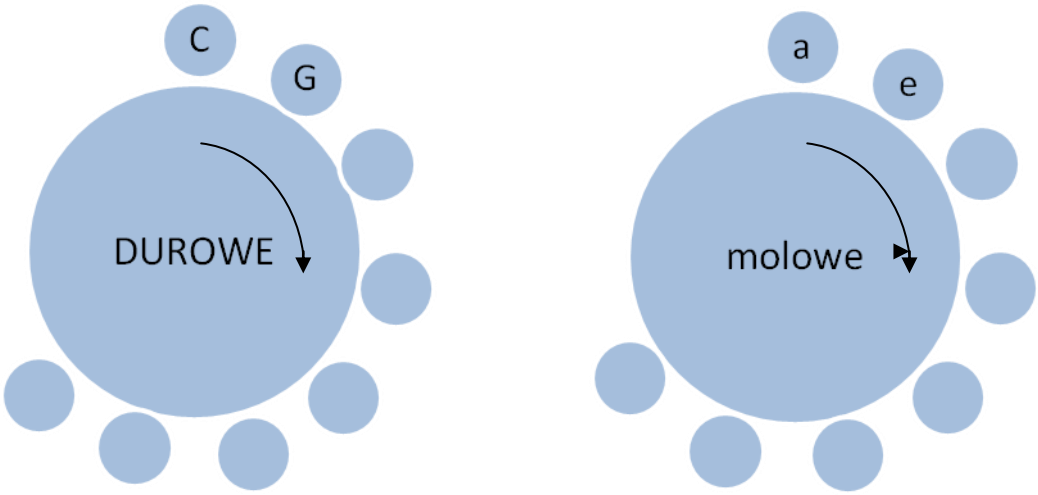

26. Korzystając z zad. 22 i 23, uzupełnij zdanie :

Pomiędzy gamą (tonacją) ..... a gamą (tonacją) .....

występuje pokrewieństwo ..... .

27. Zapisz gamę, na której opiera się melodia z zad.16. Rozpocznij w oktawie razkreślnej.

28. Zapisz gamę, na której opiera się melodia z zad.15. Rozpocznij w oktawie małej.

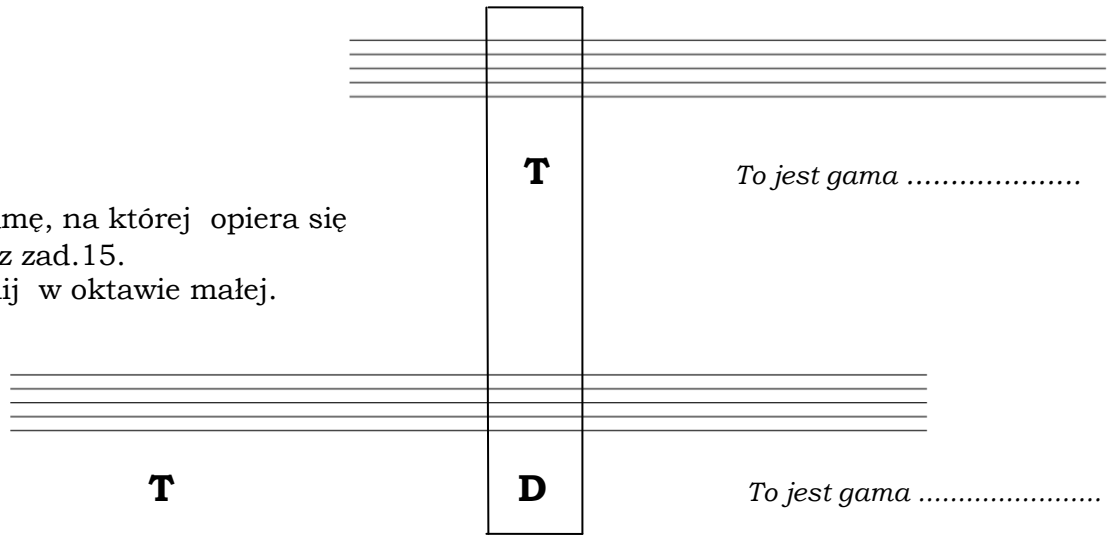

→ O jaki interwał oddalone są toniki tych gam ? .....

29. Napisz pochód kwint czystych w dół. Zastosuj zmianę klucza muzycznego.

30. Wpisz nazwy kolejnych gam na kole kwintowym.

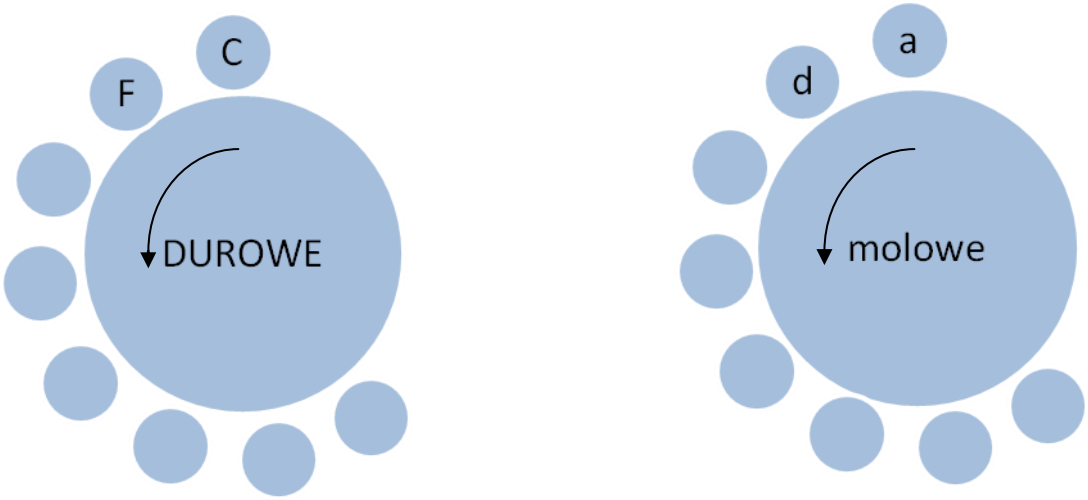

31. Korzystając z zad. 27 i 28, uzupełnij zdanie :

Pomiędzy gamą (tonacją) ..... a gamą (tonacją) .....

występuje pokrewieństwo ..... .

32. Posłuchaj utworu, a następnie :

a) dokonaj korekty w pierwszych taktach melodii (stosując znaki przygodne) oraz dopisz 2 kolejne takty

b) uzupełnij rytm w II części melodii i dokończ ją.

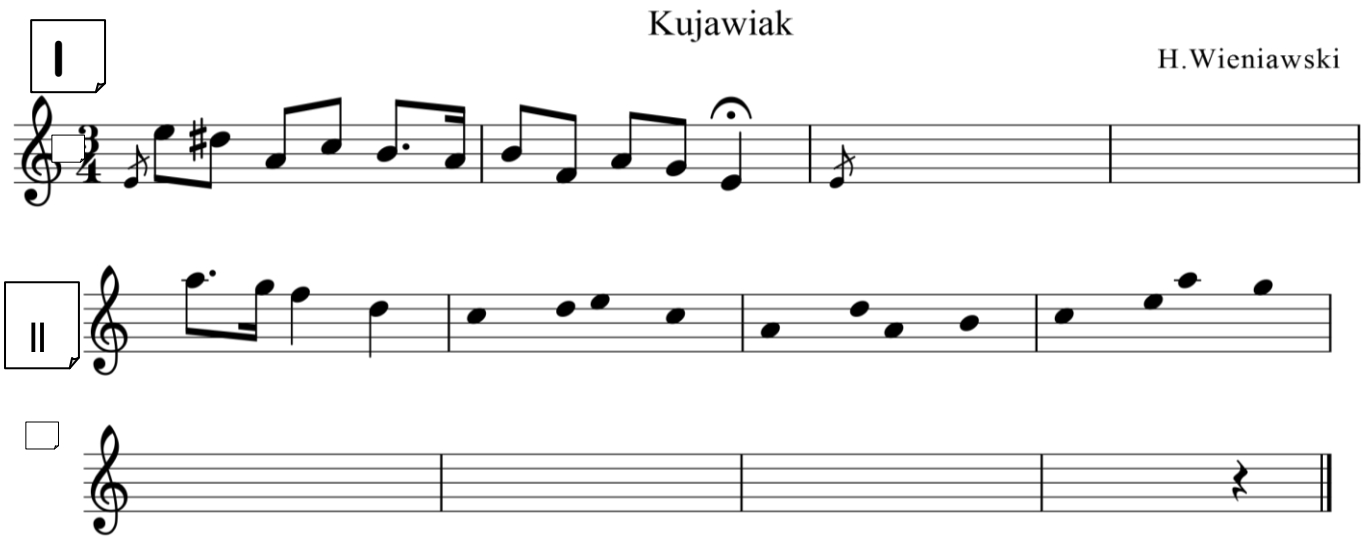

33. a) Zapisz gamę, na której opiera się I fragment zad.32 . Pomiń znaki chromatyczne.

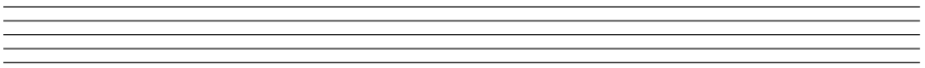

To jest gama .....

.....

b) Zapisz gamę, na której opiera się II fragment zad.32 .

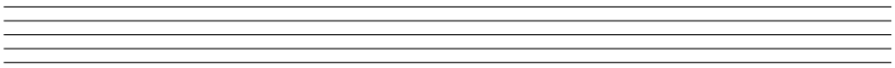

To jest gama .....

Co jest wspólne dla tych gam ? .....

Czym się różnią ? .....

Pomiędzy gamą (tonacją) ..... a gamą (tonacją) .....

występuje pokrewieństwo <u>równoległości</u> (paralelizmu) .

34. Słuchając utworu, uzupełnij zapis nutowy obu jego fragmentów.

Obertas op.19 nr 2

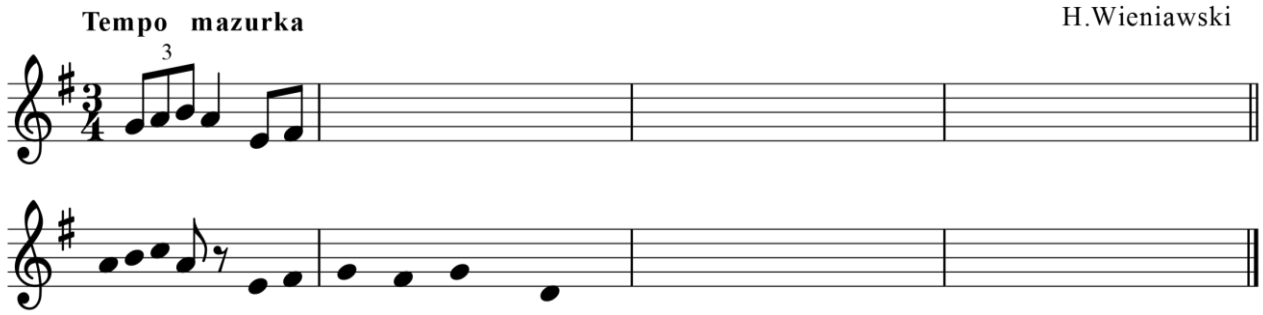

35. Dopisz brakujące dźwięki (po wysłuchaniu utworu).

→ *Kto skomponował tego mazurka ?*

→ *W jakiej tonacji ?* .....

Ustal funkcje akordów i umieść w ramkach odpowiednie symbole (T, S, D, °T, °S).

Mazurek op.24 nr 1

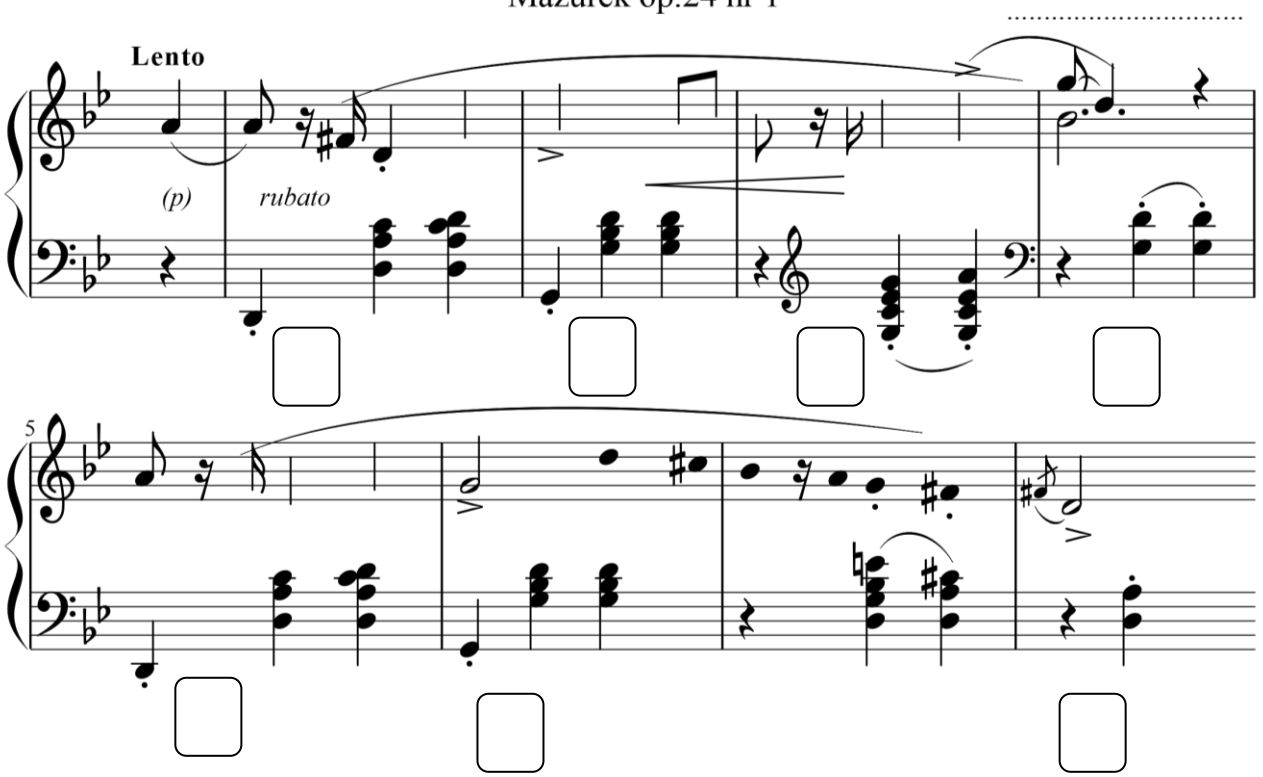

36. a) Zapisz gamę, na której opiera się utwór w zad.34 .

To jest gama .....

b) Zapisz gamę, na której opiera się utwór w zad.35 .

To jest gama .....

Co jest wspólne dla tych gam ? .....

Czym się różnią ? .....

Pomiędzy gamą (tonacją) ..... a gamą (tonacją) .....

występuje pokrewieństwo <u>równoimienności</u> .

37. Określ i wpisz pokrewieństwa między podanymi w tabelce gamami.

gamy (tonacje)	rodzaj pokrewieństwa
A – dur i E – dur	.....
d – moll i D – dur	.....
g – moll i c – moll	.....
G – dur i e – moll	.....

38. Po wysłuchaniu przykładu muzycznego, wpisz metrum oraz brakujące dźwięki. Odpowiednimi symbolami określ w „okienkach" rozpoznane akordy (T, S, D, ^{o}T, ^{o}S).

Uzupełnij informację o utworze (nazwa tańca).

Nad pięknym, modrym Dunajem

J.Strauss

.....

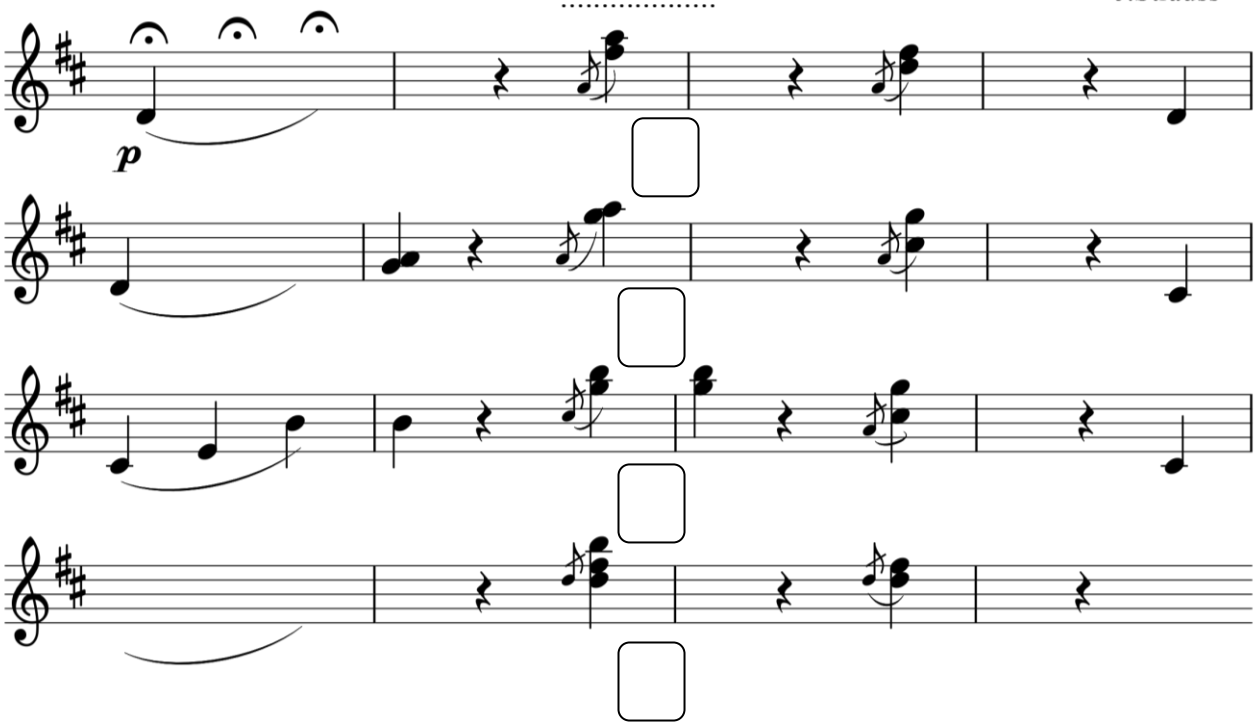

39. Ustal kolejność pierwszych taktów słuchanego utworu.

Trepak

z baletu *Dziadek do orzechów*

P.Czajkowski

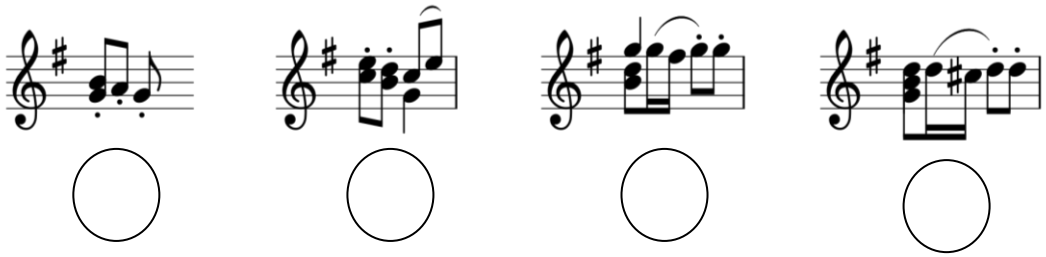

→ Ten taniec posiada metrum .....

40. Zapisz rytm 4 początkowych taktów prezentowanej kompozycji.

Hopak

z opery *Jarmark Soroczyński*

M.Musorgski

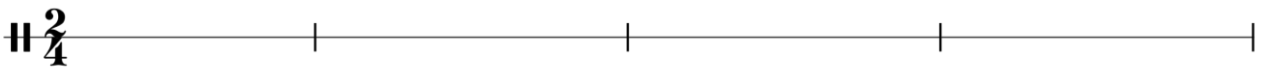

41. Uzupełnij schemat rytmiczny , słuchając utworu.

Bolero

M.Ravel

→ *Jaki instrument wykonuje ten rytm ?* .....

42. Posłuchaj i dokończ zapis nutowy, ustalając wartości rytmiczne w poszczególnych taktach.

Wpisz tytuł kompozycji :

.....

(z opery *Carmen*)

G.Bizet

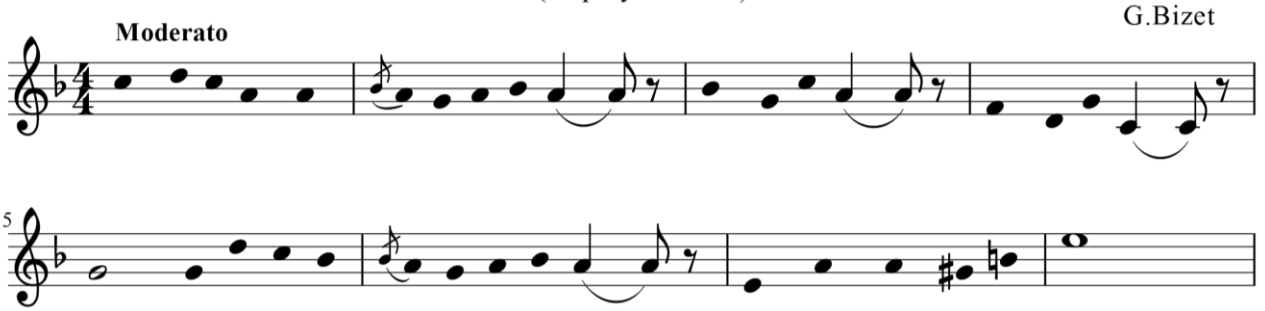

43. Odtwórz melodię w oparciu o podane informacje:

- *tonacja F – dur*
- *pierwszy dźwięk jest dominantą (w oktawie razkreślnej)*
- *ostatni dźwięk – to także dominanta (w oktawie dwukreślnej)*

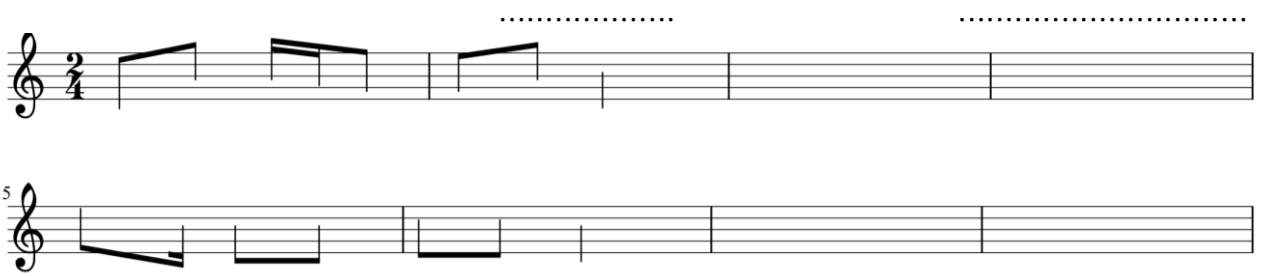

→ *Po wysłuchaniu nagrania wpisz nazwę tańca oraz kompozytora tego utworu.*

44. Podczas słuchania utworu, uzupełnij jego zapis nutowy.

Marsz weselny

ze suity *Sen nocy letniej*

F.Mendelssohn - Bartholdy

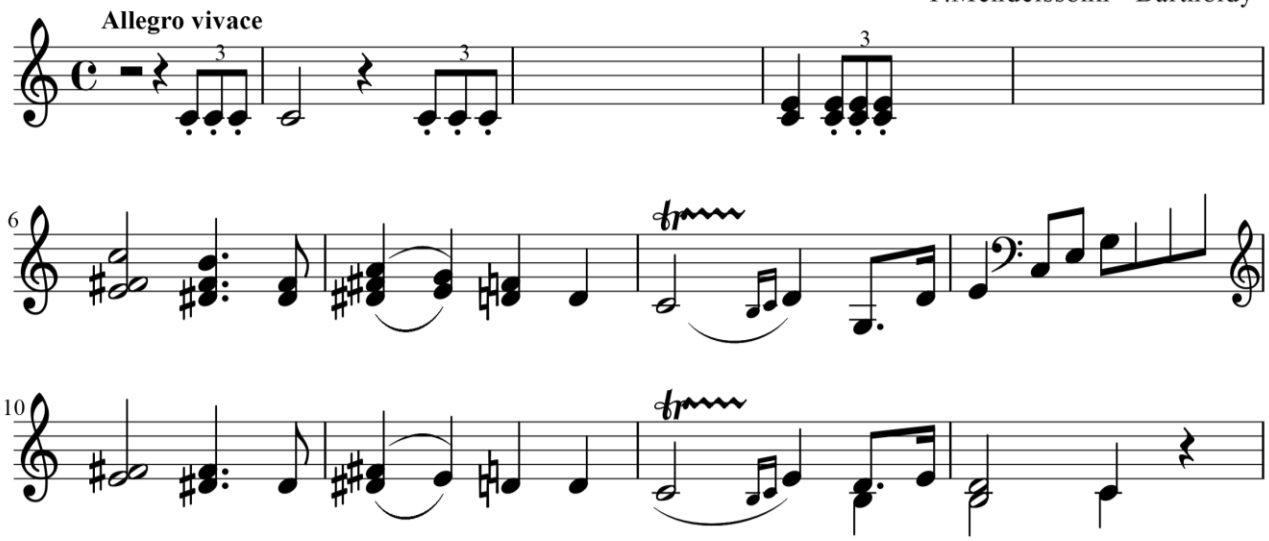

AKORD SEPTYMOWY
(w postaci zasadniczej)

45. Do każdego z trójdźwięków dopisz odpowiedni składnik - w odległości 7 od prymy akordu.

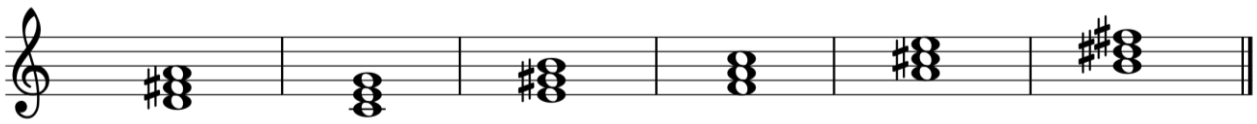

46. Przyporządkuj akordy septymowe z zad. 45 do właściwych tonacji wskazanych poniżej. Zastosuj znaki przykluczowe i umieść czterodźwięki na pięciolinii. Każdy z nich poprawnie rozwiąż na tonikę.

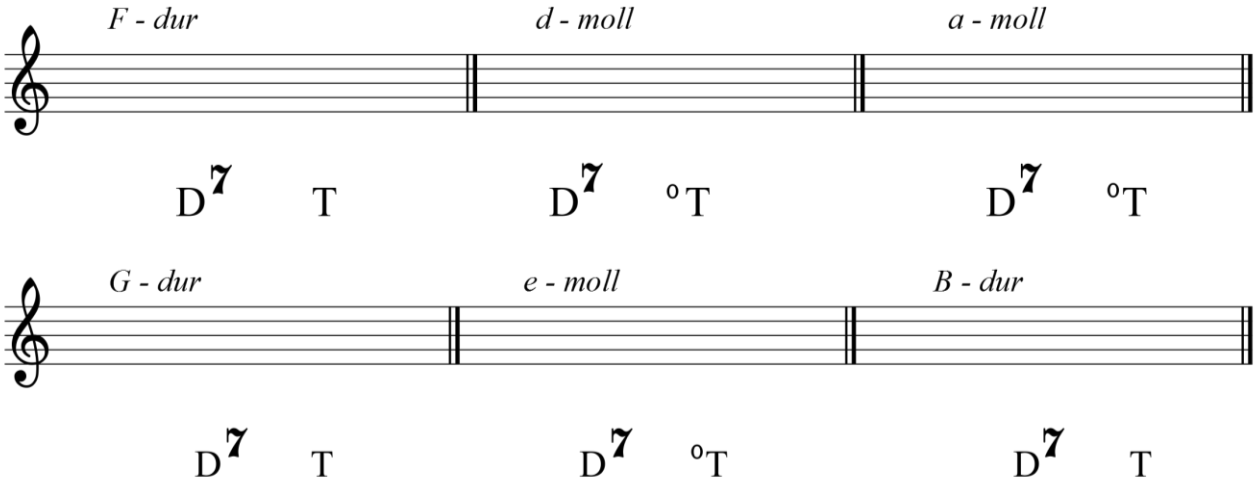

Czterodźwięk septymowy jest dominantą septymową (D^7), gdy występuje w określonej tonacji – jako akord na V stopniu.

47. Posłuchaj fragmentu kompozycji i uzupełnij braki w zapisie nutowym. Zwróć uwagę na klucz muzyczny oraz metrum.

Słoń
z cyklu *Karnawał zwierząt*

C.Saint - Saëns

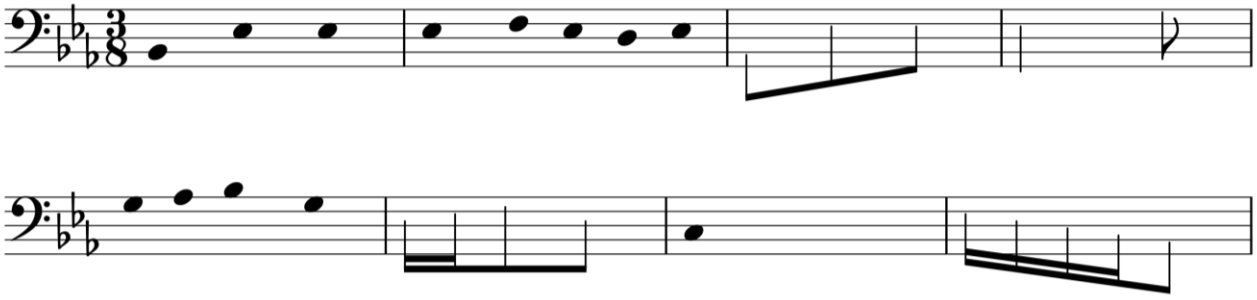

→ W jakiej tonacji jest ten utwór ? .....

→ *Jaki instrument wykonuje melodię ?* .....

48. Wstaw brakujące kreski taktowe.

V Symfonia op.67
(I temat)

Allegro con brio

L.v.Beethoven

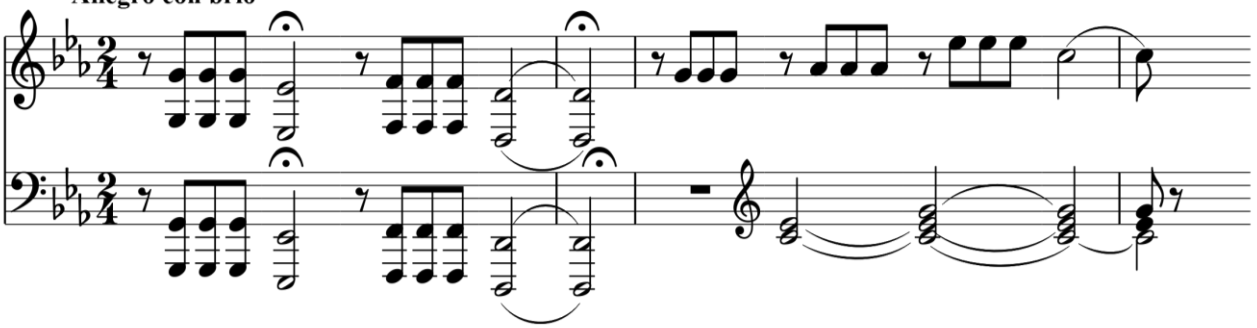

→ Ustal i zapisz tonację tego utworu: .....

49. Słuchając utworu, uzupełnij brakujące dźwięki.
Wpisz tytuł kompozycji.

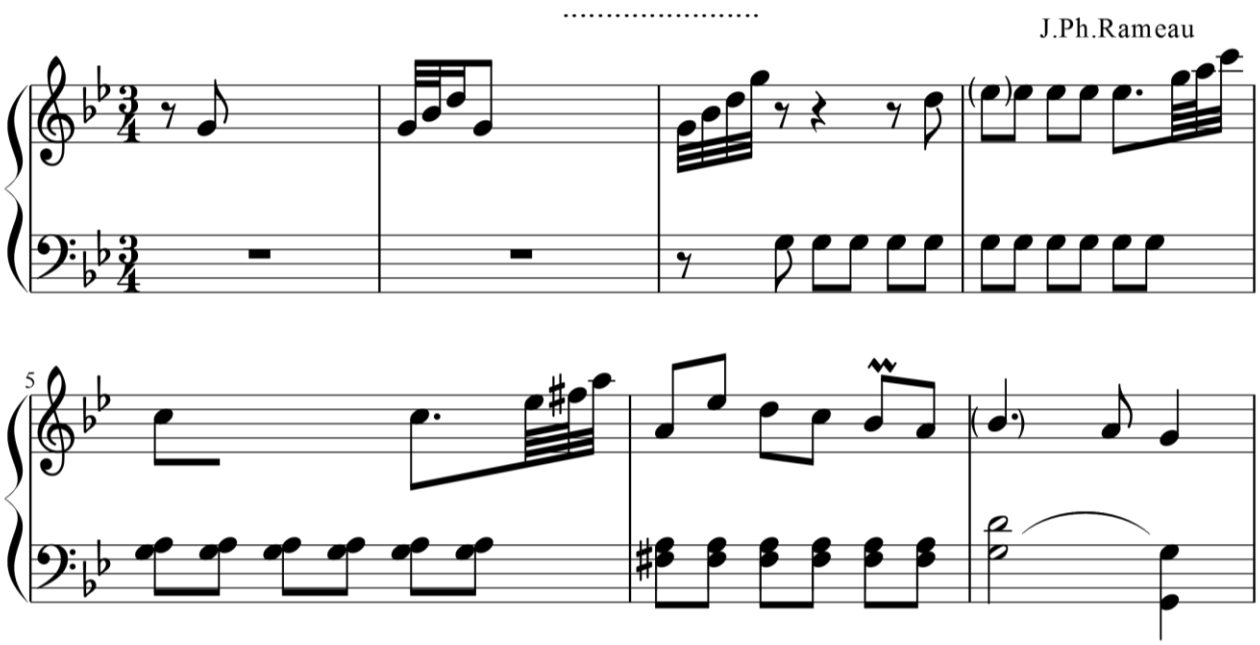

→ *Jaki instrument brzmi w nagraniu ?* .....

50. Przejrzyj zapis nutowy i wstaw w odpowiednich miejscach kreski taktowe.
Zwróć uwagę na metrum.

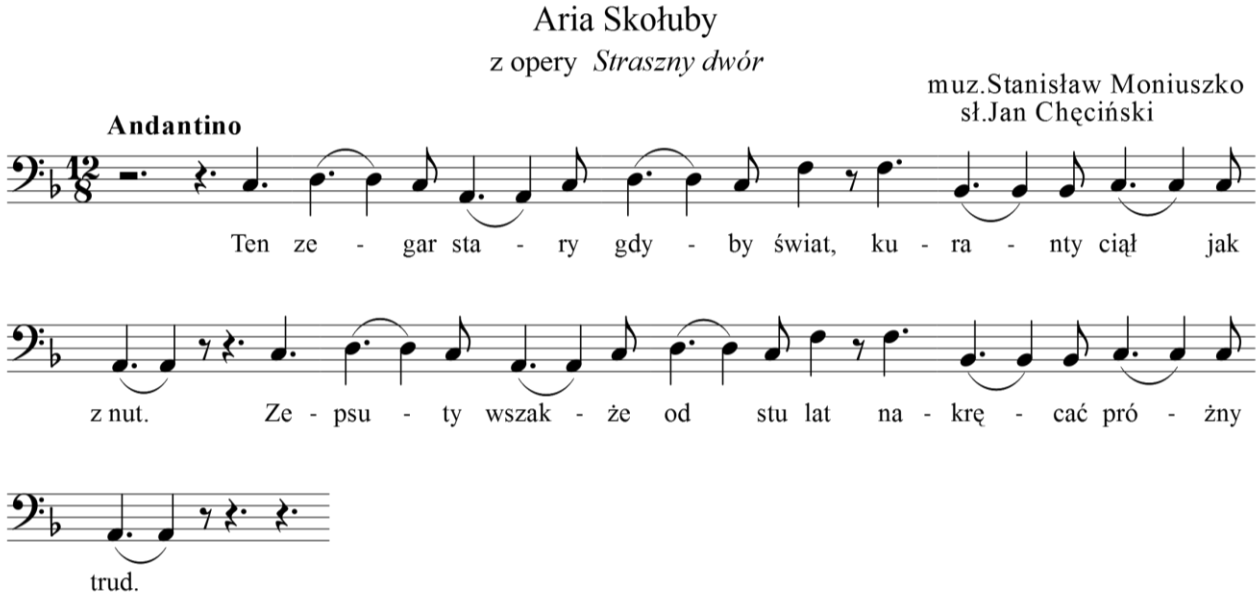

→ *Dla jakiego głosu wokalnego jest ta aria ?* .....

51. Na początku każdego taktu wstaw metrum. Ustal ich kolejność po wysłuchaniu utworu.

Promenada

(z cyklu *Obrazki z wystawy*)

M.Musorgski

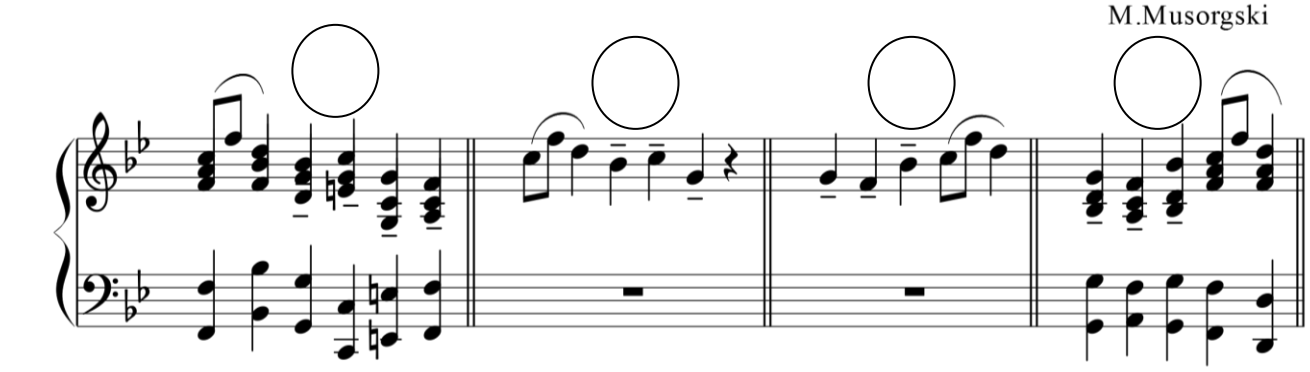

52. Pogrupuj podane rytmy we właściwy sposób :

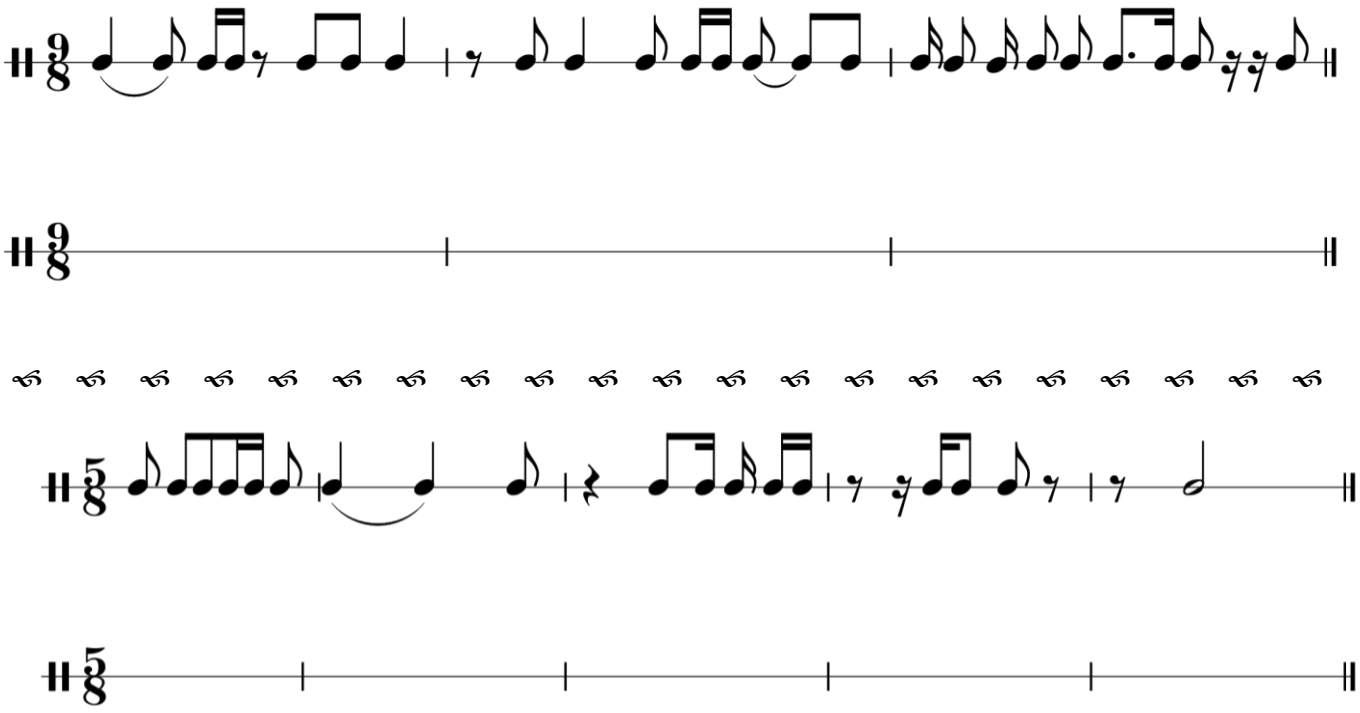

53. Wszystkie oznaczenia taktowe, które są w zadaniach od 47 do 52, wpisz w odpowiednie rubryki tabelki :

Takty proste	Takty złożone	
	regularnie	nieregularnie

DIATONIKA, CHROMATYKA, ENHARMONIA.
DŹWIĘKI ALTEROWANE

54. Podpisz dźwięki nazwami literowymi. Określ oktawy, do których należą.

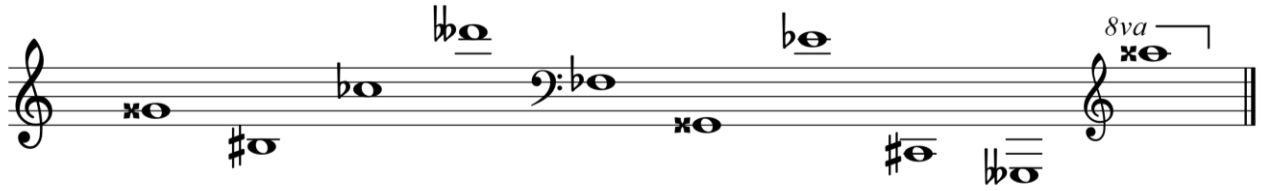

.....

55. Zapisz każdą z melodii, dokonując zamiany enharmonicznej dźwięków (aby w nowej wersji były pozbawione znaków chromatycznych).

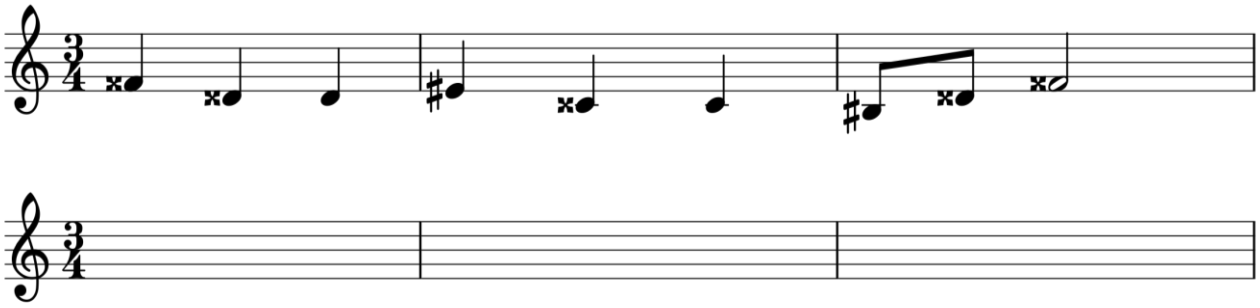

To jest melodia pt. .....

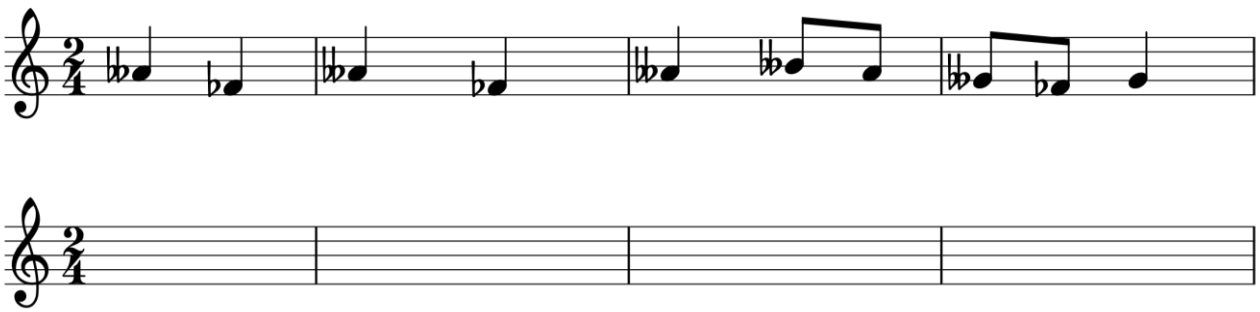

To jest melodia pt. .....

56. Uzupełnij braki w zapisie nutowym. Sprawdź tonację , a następnie otocz kółkami dźwięki alterowane.

Wpisz tytuł utworu :

.....

(ze suity *Peer Gynt*)

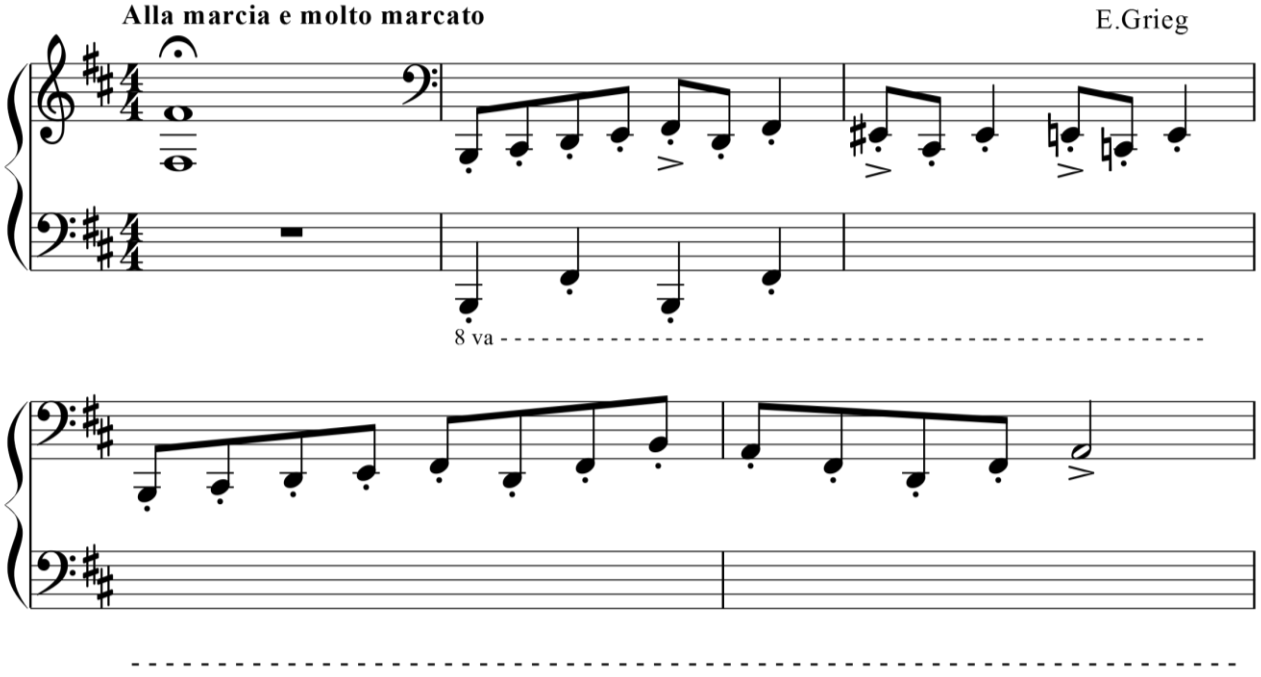

57. Dokonaj korekty w przebiegu obu melodii, stosując przygodne znaki chromatyczne.

wstęp do arii Tamina

(z opery *Czarodziejski flet*)

.....

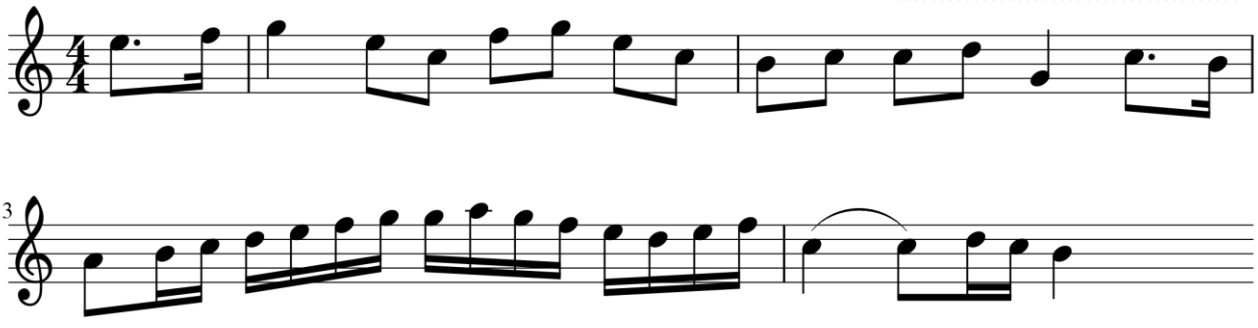

→ *Kto skomponował to dzieło ?*

Wypisz na pięciolinii dźwięki alterowane (każdy z nich tylko 1 raz):

.....

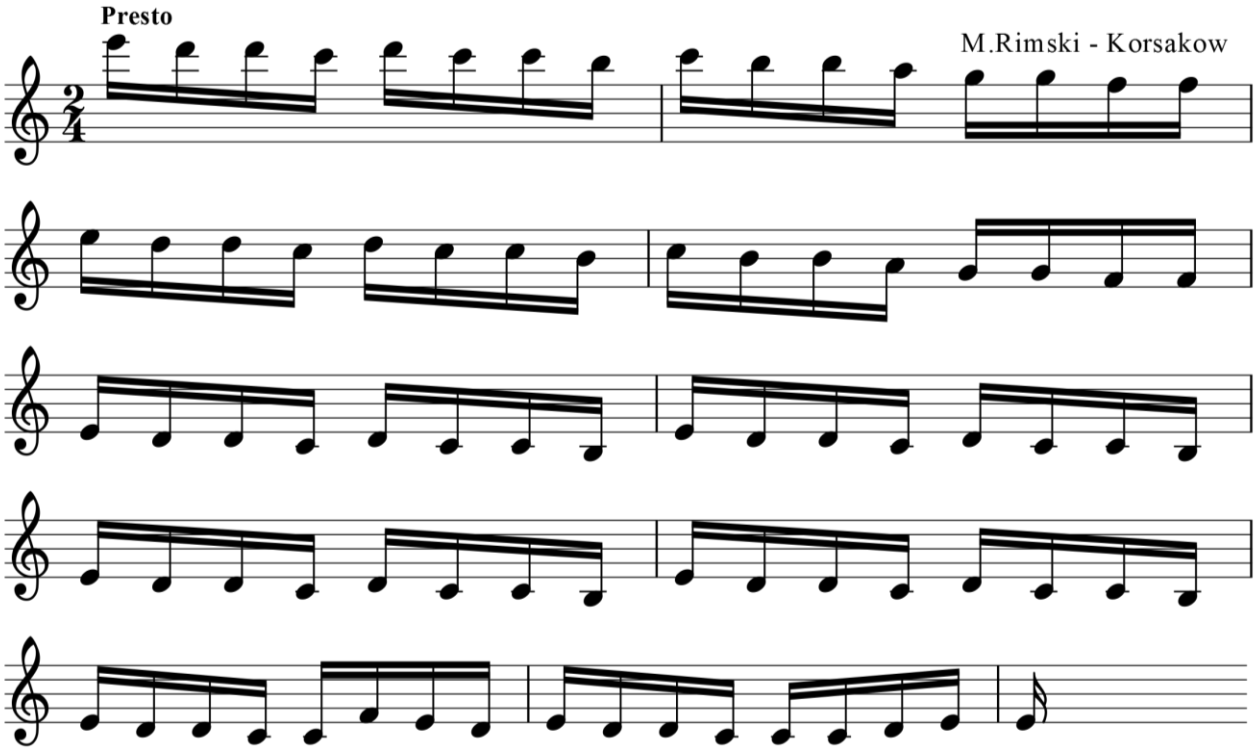

→ *Jaki jest tytuł tego utworu ?*

→ Wypisz na pięciolinii dźwięki alterowane (każdy tylko 1 raz) :

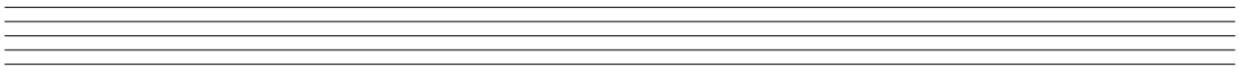

58. Rozpoznaj ozdobniki muzyczne. Wpisz ich nazwy w tabelce :

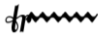	

TABELE AKORDÓW – OZNACZENIA I BUDOWA

T R Ó J D Ź W I Ę K I

+ **1**	+ **3**	+ **5**	o **1**	o **3**	o **5**	<	>

C Z T E R O D Ź W I Ę K S E P T Y M O W Y
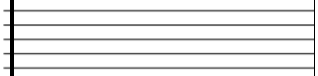
7	**6** **5**	**4** **3**	2